

Cara a Cara

Un repte solidari

El repte de David Minoves és força ambiciós i està sintetitzat en el nou Pla director de la cooperació per als pròxims quatre anys, que pretén elevar la solidaritat catalana a la primera divisió de les organitzacions de cooperació internacionals.

«La cooperació que genera dependència és nociva»

David Minoves

Director general de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària

David Minoves i Llucià, puigcercosista de bé, és el director general de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària. Coneix bé l'entrellat de la solidaritat perquè va dirigir l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD). Aleshores va aprendre que la solidaritat assistencial, de vegades, fa més mal que bé i que per canviar l'ordre injust cal transformar les estructures que generen injustícia i misèria

Textos // Joan Palomés
Fotos // Ivan G. Costa

Parlem de transparència. L'ACCD disposa de mecanismes per controlar els diners públics que es destinen al desenvolupament dels països del Tercer Món?

Una mesura estratègica de l'Agència passa per l'èmfasi en la rendició de comptes i en l'avaluació de projectes. I fins ara no s'havien dedicat prou recursos en aquests aspectes primordials. Però ja en les darreres convocatòries públiques per a projectes per al desenvolupament, aquelles organitzacions que reben ajuts per valor de 100.000 euros estan obligades a fer auditories. I en el cas d'aquelles organitzacions que no arriben a

aquesta quantitat, és l'Agència qui, aleatòriament, l'efectuarà. D'altra banda, aquest és el primer any que hem fet una licitació adreçada a empreses consultores –no vinculades ni a l'Administració ni a les ONG– que realitzaran una avaluació del que hem estat fent al llarg d'aquests anys.

No creu que són una mica decebedors els resultats reals dels projectes de cooperació després de vint o trenta anys de cooperació al desenvolupament?

Precisament, un treball periodístic recentment premiat sobre la cooperació a Nicaragua aborda aquesta crítica. Després de gairebé trenta anys de cooperació amb Nicaragua sembla que la cosa està fins i tot pitjor

que quan es va començar. Hem de tenir en compte tres factors: el primer, que en cooperació al desenvolupament s'ha produït una gran evolució d'un plantejament inicial poc transformador i molt assistencialista. Al capdavall, era una proposta de donar pa a qui tenia gana. En segon lloc, que en el desenvolupament d'un país, en algunes ocasions, tenen molta més força aspectes com la balança fiscal, el deute extern, la corrupció en l'Administració, que no pas l'ajuda oficial al desenvolupament. I, a l'últim, hi ha hagut molt poca avaluació dels projectes i, per tant, no hem après de les experiències.

I, quant als aspectes positius de

PASSA A LA PÀGINA SEGUENT »

Responsabilitat

“ Els ajuts assistencialistes han produït més desgràcies que beneficis al Tercer Món. I aquesta és la nostra responsabilitat ”

la nostra cooperació?

D'entrada, probablement en molts d'aquests països estarien pitjor del que estan si no haguessin rebut l'ajuda a la cooperació. Però és important recalcar que, després de tots aquests anys de cooperació, hem aconseguit un veritable *partenariat*. És a dir, que gent del Nord i gent del Sud amb una relació fluida es comencin a plantejar aspectes del desenvolupament que inicialment no es tenien en compte.

Com per exemple?

Doncs el deute il·legítim, enfortir les capacitats de gestió i d'organització, la sobirania alimentària, reforçar les polítiques públiques adaptades a un plantejament cultural no eurocèntric, sinó adaptades a la cosmovisió i al dret cultural... I tot plegat ha estat possible per una experiència de treballar conjuntament.

Però, tanmateix, les conclusions del darrer Fòrum Social Mundial a Nairobi van ser força decebedores...

És cert. I hem de ser molt crítics amb un component històric de la cooperació al desenvolupament que, de vegades, ha produït més desgràcies que no beneficis. Probablement hem tingut molt poc temps i molt poques ganes d'aprendre. De vegades, es planteja l'ajut oficial al desenvolupament com una vàlvula d'escapament per tranquil·litzar la pròpia consciència i, finalment, el que s'ha acabat fent es mantenir un cert sistema de colonialisme indirecte mitjançant els mercats i la influència política. La tònica dominant ha ignorat els actors locals. I, aquesta crítica, estem obligats a entomar-la.

I hi ha un altre exemple que és molt aclaridor: l'Agència està treballant a l'Àfrica subsahariana en l'enfortiment de la sobirania alimentària amb un conveni amb Via Camperola a Moçambic, a Mali i al Senegal. És un model que pretén que els mateixos països algun dia tinguin la capacitat de respondre a les necessitats alimentàries sense dependre d'agents exteriors. Hi ha un altre model, que és el model dels Estats Units, en què, mitjançant subvencions als seus agricultors i pagant els excedents dels cereals a través de donacions al Programa Mundial d'Aliments (PMA), s'envien aquests productes a aquests països de l'Àfrica subsahariana. Fins i tot, es tracta de productes transgènics o d'aliments que són aliens al règim alimentari dels pobles que els reben. Cal lluitar contra la dependència. La cooperació que genera més dependència és una cooperació nociva que fa més mal que bé.

D'acord: la cooperació és política. Però això no pot entrar en contradicció amb estratègies de la política exterior del país donant?

Cal dir que hi ha hagut una evolució molt interessant en aquest sentit. Molta gent està demanant que les polítiques de cooperació dels països del Nord incorporin un aspecte neuràlgic, que és la política de coherència. És a dir, que les polítiques de cooperació no es redueixin només a les partides oficials de l'ajut al desenvolupament, sinó que, alhora, cal que la resta de les polítiques públiques internacionals, comercials, econòmiques... incorporin aquest component de cooperació al desen-

volupament. Si nosaltres donem molts diners a països empobrits per enfortir la seva capacitat agrària, productiva, comercial, però després mantenim una sèrie d'aranzels i controlem fèrridament els mercats, estem sent absolutament incoherents.

I els crèdits FAD (Fons d'Ajut al Desenvolupament), crèdits condicionats a la contractació de béns i serveis d'empreses espanyoles, utilitzats per l'Estat espanyol en són un bon exemple...

Aquest tipus de crèdits ha estat fortament contestats des de les ONG. Una altra pràctica nociva és pretendre eixugar el deute i comptabilitzar-ho com a ajuda al desenvolupament. És evident que cal eixugar el deute. I, fins i tot, reconèixer l'existència d'un deute il·legítim. Però mai no pot ser computat com a ajuda oficial al desenvolupament, perquè el que fem amb això és intentar rentar la nostra història i la nostra responsabilitat.

L'any 2000 les Nacions Unides van fixar els Objectius del Mil·lenni per al 2015: eradicació a la meitat de la pobresa, control de la sida, educació universal... Avui, ni els més optimistes parlen de l'assoliment de cap d'aquestes fites...

Els Objectius del Mil·lenni van ser concebuts com una agenda de mínims molt criticats des d'un principi. I és que, en ser una agenda de mínims, deixava fora aspectes tan fonamentals com la garantia i el respecte dels drets humans o la consolidació de la governabilitat i de la democràcia, per exemple. Aquests

«El nostre objectiu és enfortir la democràcia i la governabilitat»

Quin percentatge destina el Govern català al desenvolupament?

Ara estem en el 0,66% dels tributs propis, que són uns 65 milions d'euros l'any 2007, el 70% dels quals executats directament per l'ACCD. Els ajuntaments han estat els primers a assolir aquesta xifra del 0,7% -i, en algunes ocasions de l'1%- dels tributs propis -no pas del total del pressupost- destinats a la cooperació. I a l'Estat espanyol també s'estan fent esforços considerables en aquest sentit. Tanmateix, cal tenir en compte amb aquestes estadístiques el que he dit abans: s'intenta passar bou per bèstia grossa quan es computen com a AOD les cancel·lacions del deute o quan els crèdits FAD encara estan en el paquet de l'AOD.

I quins són, ara mateix, els objectius fonamentals de l'ACCD en les seves actuacions arreu del món?

Per a nosaltres, l'extensió de la democràcia, l'ampliació de la governabilitat. Això sí: adaptant-nos a cadascun dels models culturals de cada poble i a les seves cosmovisions. El nostre model de cooperació passa per l'ampliació de les oportunitats perquè la gent disposi de la capacitat de triar el seu model de desenvolupament. Això només serà possible un cop s'hagin consolidat determinats graus d'educació, de pluralisme, de respecte i de garantia dels drets universals.

L'ACCD disposa d'una infraestructura pròpia en els països on treballa o encara depèn de l'agència espanyola (AECI)?

En alguns llocs ens beneficiem dels espais de l'AECI, en altres estem co-

ordinats amb organismes multilaterals de les Nacions Unides i en d'altres treballem com a ACCD amb els governs mateixos i amb administracions públiques, com a l'Equador, on tenim una oficina pròpia en què treballem en un projecte d'educació intercultural bilingüe, o a Moçambic, on treballem en l'àmbit de la salut sexual reproductiva. En el futur, d'aquí a pocs anys, aspirem a tenir les nostres pròpies seus en tots aquells països on els nostres projectes s'estiguin implementant. I per un motiu principal: aquesta presència pot millorar el treball que facin els nostres cooperants i tècnics.

Abans les multinacionals que espoliaven l'Amèrica Llatina eren nord-americanes. Avui, s'hi han afegit, Endesa, Aigües de Barcelona, Gas Natural, Repsol o Telefónica, entre moltes d'altres. Cal establir estratègies a casa nostra per tal de demanar responsabilitats?

Certament, hi ha transnacionals amb seu a casa nostra que estan afectant greument el desenvolupament dels països del Tercer Món i que, d'alguna manera, anul·len les polítiques públiques de cooperació que puguem tirar endavant.

Quins criteris heu seguit per acotar els països beneficiaris dels ajuts?

Un d'aquests és l'històric de la cooperació catalana: països amb els quals ja portem anys col·laborant i que ja coneixem. Un altre criteri és l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH), és a dir, els països més necessitats. Un tercer, i força important, és en funció del nombre d'immigrants que es troben al nostre país.

«La governabilitat, la sobirania alimentària i el deute il·legítim s'han afegit al bagatge de la cooperació»

Ha de ser la cooperació oficial activista i militant?

La cooperació també implica la solidaritat internacional, i és important que reconeguem que la cooperació és política. No té cap sentit plantejar-se només la cooperació des d'un àmbit estrictament humanitari, sense intentar canviar les estructures polítiques. Hi ha un cas paradigmàtic: mentre la qüestió del Sàhara occidental sigui només un problema humanitari, és assumible per la comunitat internacional i per al Marroc. Mentre vagin arribant cèntims per mantenir els camps de refugiats, no serà un problema. La cooperació, penso, ha de prendre aquesta deriva política si vol ser efectiva i transformadora.

volupament. Si nosaltres donem molts diners a països empobrits per enfortir la seva capacitat agrària, productiva, comercial, però després mantenim una sèrie d'aranzels i controlem fèrridament els mercats, estem sent absolutament incoherents.

Això sona bé, però no creu que, massa sovint, les polítiques de cooperació sembla que complementin les polítiques comercials dels països del Nord?

És essencial que l'àmbit de la cooperació al desenvolupament estigui singularitzat i diferenciat dels interessos comercials, econòmics, geoestratègics i, òbviament, militars dels països rics. A nosaltres ens agrada que els interessos de la coope-

Objectius, i aquí rau el problema, no plantejaven canvis que significuessin transformacions polítiques de les estructures injustes que generen pobresa. A més, una de les conseqüències de la Campanya del Mil·lenni és que s'ha deixat de focalitzar la cooperació en aspectes clau, com l'extensió de la democràcia, el respecte pels drets humans o, fins i tot, la lluita per la pau. Això no vol dir que els Objectius del Mil·lenni hagin estat un mal negoci: s'ha aconseguit que l'agenda s'hagi popularitzat i que tants països s'hi hagin adherit. Nosaltres també ens adherim a aquests Objectius, és clar, però sense oblidar els objectius fonamentals de la cooperació al desenvolupament, els horitzons de futur.

